

Уламки минулого

Марія Тетерюк

«Жива ватра»

Режисер та сценарист: Остап Костюк
Оператори: Олександр Поздняков,
Микита Кузьменко.
Національна кінематека України, 2014

Головною метою документального фільму про сучасних карпатських вівчарів «Жива ватра» режисер Остап Костюк називає фіксацію того, що ось-ось відійде в минуле, стане частиною історії. За ті п'ятдесят років, що минули з часу зйомок «Тіней забутих предків», Верховинський край виразно змінився. Вівчарство, яке віддавна було основою місцевої економіки, занепадає. Людей не приваблює важка непробиткова праця, вони тікають із сіл у міста. Полонини переходять у приватну власність, їх відмовляються надавати в оренду для випасу громадської худоби. Традицію вівчарства сьогодні продовжують лише окремі диваки, такі як ватаг Василь, старий Іван та маленький Іванко. Вони не родичі, але пов'язані наступництвом, символічно вираженим у передачі «живої ватри» (вогню, здобутого тертям дерева, який за давнім звичаєм має повсякчас горіти на полонині). 83-річний Іван все життя провів у горах. Уже за часів його молодості вівчарство втрачало популярність: його батько та брати були останніми в селі, хто вирушав на полонину. Для Василя вівчарство – справа його життя, хоч і не приносить йому зиску. Малому Іванкові, Василевому похресникові, ліго на полонині дає можливість заробити кишенькові гроші. Всі троє по-своєму самотні. Старий Іван картає себе за те, що не приділяв уваги родині; Василь щодня кидає дружину, яка в сльозах називає себе удовицею;

Іванко замість гратися з однолітками вимушений виконувати тяжку роботу під наглядом вимогливих дорослих. Самотність вівчарів, їхня відстороненість від громади символізує ширший розпад соціальних зв'язків у сучасному селі, занепад громадських справ та колективних способів їх вирішення, зростання індивідуалізму.

Режисер прагнув «заирнути в душу» сучасним мешканцям Карпат, побачити зблизька їхнє життя. Фільм задумано та здійснено як спостереження, в ньому майже немає постановочних сцен, обмаль монологів. Чимало уваги відведено ручній праці, яка не здобуває в сучасному суспільстві належної оцінки, живому фольклору (коломийки, колядування) та матеріальній культурі, фантастичній карпатській природі. Оскільки місцева говірка не завжди зрозуміла мешканцям інших регіонів, фільм субтитровано літературною українською мовою. За чотири роки зйомок герої до того звиклися з постійною присутністю камери, що фільм часом починає нагадувати художній, – так щиро та невимушено діляться верховинці своїми найінтимнішими переживаннями.

Фільм бравується у фестивалях «Молодість» та «Докудейз». Після показу на міжнародних конкурсах, зокрема на фестивалі документального кіно в Торонто, «Жива ватра» вийде в український прокат.

Лариса Зубенко: «Показати український фільм у кінотеатрах України – велика проблема»

діалог

27 лютого в Києві відкрився репертуарний кінотеатр українського фільму «Ліра». «Ліра» – такою була найперша назва кінотеатру ім. Чапаєва, яку він мав від дня заснування в 1913-му й до 1937 року. Її незабаром повернуть кінотеатру офіційно. За словами директорки Надії Трубайчук, українські фільми й раніше становили значну частку репертуару, це переважно тематичні стрічки про Чорнобильську катастрофу та військові фільми радянського часу («В бій ідуть тільки "старики"», «Ати-бати йшли солдати...»). Тепер кінотеатр перепрофілювався на українське кіно (за винятком показів світової кінокласики в кіноклубі «Ракурс»). Марія Тетерюк поспілкувалася з начальницею відділу кінопрокату «Київкінофільму» Ларисою Зубенко з приводу кінотеатру «Ліра» та його перспектив.

